HSN-AU § 107 Redovisning av uppdrag. Åtgärder för att minska barnfattigdomen på Gotland

Ärendenummer: HSN 2025/676

Arbetsutskottets förslag till hälso- och sjukvårdsnämnden

- Hälso- och sjukvårdsnämnden ställer sig bakom återrapporteringen.

Sammanfattning
Som ett led i uppdraget att minska effekterna av barnfattigdom på Gotland har hälso- och sjukvårdsförvaltningen analyserat nuvarande insatser och identifierat framtida utvecklingsbehov. Trots att grundläggande vård är avgiftsfri för barn, kvarstår hinder i form av ekonomisk belastning för receptfria läkemedel och psykosocial sårbarhet. För att stärka arbetet fokuserar förvaltningen framöver på tre huvudområden: ökad strategisk kunskap om fattigdomens hälsopåverkan, identifiering av organisatoriska hinder för vårdtillgång samt ett förstärkt förebyggande arbete genom bättre lotsning och samverkan med kommun och civilsamhälle.

Bedömning
Förvaltningens samlade genomgång visar att verksamheterna genomför olika insatser för att minska ekonomiska hinder och ge barn likvärdiga möjligheter till vård och stöd. Dock finns utvecklingsbehov.

Utvecklingsbehov inom hälso- och sjukvården
För att minska de hälsomässiga konsekvenserna av barnfattigdom har HSF identifierat följande områden för utveckling:

1. Förvaltningens förståelse för konsekvenser för barns hälsa
Det finns ett behov av att stärka den strategiska kunskapen om hur ekonomisk utsatthet konkret påverkar barns fysiska och psykiska hälsa samt deras möjlighet att tillgodogöra sig vård. Det är även centralt att jobba systematiskt med vissa identifierade grupper där konsekvenserna av uteblivna åtgärder kan leda till sämre hälsoutfall, såsom förvaltningen gjort i samverkan gällande barn med övervikt/obesitas.

2. Identifiering av hinder i vården
Medan avgiftsfri vård minskar stigmatisering och trösklar, återstår ett analysarbete för att identifiera om det finns andra organisatoriska hinder eller krav som gör det svårare för ekonomiskt utsatta familjer att söka vård. Det är även relevant att se över om information och kommunikation är anpassad för att nå alla familjer, oavsett förutsättningar.

3. Förebyggande och hälsofrämjande arbete
Det finns en möjlighet att ytterligare stärka föräldrastödet och tidiga insatser. Ett viktigt verktyg är att ”lotsa” individer som söker vård för problem som egentligen är socialt betingade vidare till rätt stöd i kommunen eller

civilsamhället. Här är det försäkringsmedicinska arbetet centralt. Genom att erbjuda hälsofrämjande stöd och korrekta medicinska bedömningar kan man undvika onödig medikalisering och passivitet vid sjukskrivning. Att istället stödja föräldrar mot återgång i arbete eller aktivitet förbättrar både familjens ekonomi och mående. Detta kompletteras av projekt som ESF-projektet ”Inkludering till arbete” där förvaltningen deltar, samt IPS (Individual Placement and Support) inom psykiatrin, som syftar till att bryta det negativa arvet av ekonomiskt bistånd genom att nå egen försörjning.

För att säkerställa en mer jämlik och regelbunden uppföljning av hälsa och utveckling samt bidra till mer sammanhållande och främjande insatser har ett nationellt hälsoprogram tagits fram. Programmet lanserades i augusti 2026. Bland annat har det identifierats att det finns behov av att stärka förmågan att agera gemensamt när behov går över gränser samt att vi behöver se på hur stöd utformas. Det räcker inte att identifiera och erbjuda en insats. Stöd måste också vara tillgängligt och möjligt att använda. Arbetet kommer att ske i samverkan mellan skola, vård och omsorg.

Den samlade inriktningen innebär att förvaltningen upprätthåller befintliga stödinsatser och låter de identifierade utvecklingsbehoven vägleda det fortsatta arbetet för att minska effekterna av barnfattigdom**.**

Ärendets behandling under mötet
Johanna Havdelin, förvaltningscontroller, närvarar och svarar på frågor.

Yrkande
Ordförande Linus Gränsmark (S) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Ordföranden finner bifall till yrkandet.

Beslutsunderlag
Tjänsteskrivelse hälso- och sjukvårdsförvaltningen daterad 2026-10-20
Regionfullmäktiges uppdrag (RF § 10 2026-02-16)
Barnfattigdom på Gotland – kartläggning (RF § 10 2026-02-16)